

BELGISCHE SENAAAT

BUITENGEWONE ZITTING 2007

31 JULI 2007

Wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving wat betreft de wijziging van het huwelijksvermogensstelsel zonder tussenkomst van de rechtbank

(Ingediend door mevrouw Martine Taelman)

TOELICHTING

Dit voorstel herneemt de tekst van het DOC 51 2327/001.

a) De huidige rol van de rechtbank in de wijzigingsprocedures

Indien de echtgenoten een kleine wijziging doorvoeren van hun huwelijksvermogensstelsel — dit zijn de wijzigingen die niet de vereffening van het vorig stelsel of een dadelijke verandering in de samenstelling van de vermogens tot gevolg hebben, of zich beperken tot de schenkingen en de herroeping van schenkingen aan de echtgenoten gedaan in het huwelijkscontract — zijn de boedelbeschrijving en de regelingsakte niet vereist (artikel 1394, vierde lid, B.W.).

De wet van 9 juli 1998 (1) heeft het artikel 1395, § 1, B.W. gewijzigd in die zin dat de homologatie van een akte houdende wijziging van het huwelijksvermogensstelsel niet is vereist in de in artikel 1394, vierde lid, B.W. bedoelde gevallen.

De homologatie van de wijzigingsakte door de rechtbank geschiedt enkel nog voor de andere procedures, namelijk in het kader van de middelgrote en de grote wijzigingsprocedures.

(1) Wet van 9 juli 1998 betreffende de procedure inzake wijziging van het huwelijksvermogensstelsel, *Belgisch Staatsblad* 7 augustus 1998, 25356.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION EXTRAORDINAIRE DE 2007

31 JUILLET 2007

Proposition de loi modifiant la législation en ce qui concerne la modification du régime matrimonial sans intervention du tribunal

(Déposée par Mme Martine Taelman)

DÉVELOPPEMENTS

La présente proposition reprend le texte du DOC 51 2327/001.

a) Le rôle actuel du tribunal dans les procédures de modification

L'inventaire et le règlement des droits respectifs ne sont pas requis lorsque les époux apportent une légère modification à leur régime matrimonial — c'est-à-dire une modification qui n'entraîne pas liquidation du régime préexistant ou changement actuel dans la composition des patrimoines ou lorsque la modification porte seulement sur la rétractation, du commun accord des époux, des donations qu'ils se sont faites ou que l'un d'eux a faites à l'autre dans le contrat de mariage — (article 1394, alinéa 4, du Code civil).

La loi du 9 juillet 1998 (1) a modifié l'article 1395, § 1er, du Code civil, en prévoyant que l'homologation de l'acte portant modification du régime matrimonial n'est pas requise dans les cas visés à l'article 1394, alinéa 4, du Code civil.

L'homologation de l'acte modificatif par le tribunal n'intervient plus que pour les autres procédures, c'est-à-dire pour les modifications de moyenne et grande importance.

(1) Loi du 9 juillet 1998 relative à la procédure de modification du régime matrimonial, *Moniteur belge* du 7 août 1998, 25356.

De (notariële) wijzigingsakte (1) wordt bij verzoekschrift, ondertekend door beide echtgenoten, ter homologatie voorgelegd aan de rechtbank van eerste aanleg van de laatste echtelijke verblijfplaats overeenkomstig de bepalingen van artikel 1395, § 1, B.W. De echtgenoten moeten samen en in persoon verschijnen voor de rechtbank zetelend in raadkamer (artikel 1395, § 1, eerste lid, B.W.).

De rechtbank onderzoekt vooreerst de regelmatigheid van alle aspecten van de homologatieprocedure, alsook de wettigheid van de wijziging.

Daarnaast oefent de rechtbank een opportuniteitscontrole uit waarbij wordt nagegaan of geen afbreuk wordt gedaan aan de belangen van het gezin of van de kinderen, dan wel aan de rechten van derden (artikel 1395, § 1, tweede lid, B.W.) aangezien het niet ondenkbaar is dat de echtgenoten niet de volle draagwijdte van hun wijziging beseffen.

Deze soevereine, maar slechts marginale (2) opportuniteitscontrole dient te gebeuren *in concreto* waarbij rekening wordt gehouden met de vermogensrechtelijke toestand van de echtgenoten, met de behoefte en de gezondheidstoestand van de gezinsleden, met de beschermingsmaatregelen die de bestaande schuldeisers ter beschikking staan, ... (3).

b) Maatschappelijke overwegingen

De afschaffing van de tussenkomst van de rechtbank in de wijzigingsprocedures heft de « discriminaties » op die momenteel worden aangevoeld door de echtgenoten ten opzichte van de huwelijkscontracten die worden opgemaakt vóór het huwelijk. Ondanks de objectieve verantwoording voor deze verschillende behandeling voor verschillende situaties, wordt dit als onverantwoord aangevoeld door de echtgenoten.

Het opmaken van een huwelijkscontract vóór het huwelijk vereist geenszins een tussenkomst van de rechtbank. De opportuniteitscontrole wordt hierbij niet opgeworpen. De procedure is dus veel eenvoudiger aangezien enkel een notariële akte vereist is.

Dit onderscheid ten aanzien van wijzigingsakten komt als niet verantwoord over voor de echtgenoten die zich plots een rechterlijke tussenkomst zien opgelegd terwijl de voorziene wijzigingen geïnspi-

(1) Deze wijzigingsakte wordt vergezeld van de boedelbeschrijving en de regelingsakte — verplichte akten indien het een grote wijzigingsprocedure betreft of facultatieve akten indien de rechtbank of (één van) de echtgenoten hierom heeft verzocht in het kader van een middelgrote wijzigingsprocedure.

(2) De echtgenoten zijn de eerste rechter over hun belangen.

(3) W. Pintens, B. Van der Meersch en K. Vanwinckelen, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, blz. 335, nrs 712-713.

L'acte (notarié) portant modification (1) est soumis, par voie de requête signée par les deux époux, à l'homologation du tribunal de première instance de leur dernière résidence conjugale, conformément aux dispositions de l'article 1395, § 1er, du Code civil. Les époux doivent comparaître ensemble et en personne devant le tribunal siégeant en chambre du conseil (article 1395, § 1er, alinéa 1er, du Code civil).

Le tribunal examine en premier lieu la régularité de tous les aspects de la procédure d'homologation, ainsi que la légalité de la modification.

Par ailleurs, le tribunal exerce un contrôle d'opportunité, dans le cadre duquel il vérifie si l'homologation préjudicie à l'intérêt de la famille ou des enfants ou aux droits des tiers (article 1395, § 2, alinéa 2, du Code civil), étant donné qu'il n'est pas impossible que les époux ne mesurent pas toute la portée de leur modification.

Ce contrôle d'opportunité souverain, mais seulement marginal (2), doit être effectué *in concreto*, en tenant compte de la situation patrimoniale des époux, de l'état de besoin et de santé des membres de la famille, des mesures de protection des créanciers existants, etc. (3).

b) Considérations sociales

La suppression de l'intervention du tribunal dans les procédures modificatives élimine les « discriminations » actuellement ressenties par les époux par rapport aux contrats de mariage établis avant le mariage. En dépit de la justification objective de ce traitement différent de situations différentes, les époux le ressentent comme injustifié.

L'établissement d'un contrat de mariage avant le mariage ne requiert nullement l'intervention du tribunal. Il n'est pas question en l'occurrence de contrôle d'opportunité. La procédure est dès lors beaucoup plus simple, seul un acte notarié étant requis.

Les époux perçoivent cette discrimination vis-à-vis des actes modificatifs comme étant non justifiée, puisqu'ils se voient subitement imposer une intervention judiciaire, alors que les modifications prévues

(1) Cet acte de modification est accompagné de l'inventaire et de la convention — actes obligatoires lorsqu'il s'agit d'une procédure de modification importante ou actes facultatifs lorsque le tribunal ou les époux (ou l'un d'eux) en ont fait la demande dans le cadre d'une modification d'importance moyenne.

(2) Les époux sont les premiers juges de leurs intérêts.

(3) W. Pintens, B. Van der Meersch et K. Vanwinckelen, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Louvain, Universitaire Pers Leuven, 2002, p. 335, n°s 712-713.

reerd worden uit overwegingen van vooruitziendheid, bijstand en solidariteit tussen echtgenoten.

c) Juridische overwegingen

De afschaffing van de tussenkomst van de rechtbank in de wijzigingsprocedures kan tevens worden gemotiveerd door juridische argumenten. De tussenkomst van de rechtbank die instaat voor de opportuniteitscontrole en onder andere de belangen van het gezin en van derden (schuldeisers) moet veilig stellen, biedt een bescherming die reeds via andere mechanismen wordt gewaarborgd:

1. De schuldeisers worden reeds beschermd ten einde betaling te verkrijgen van hun vorderingen die aanvankelijk verhaalbaar waren op de drie vermogens krachtens de bepalingen van artikel 1439 e.v. B.W. waardoor hun verhaalsrecht behouden blijft ten aanzien van alle goederen van beide echtgenoten;

2. De kinderen uit een vorig huwelijk worden reeds beschermd via het mechanisme van artikel 1465 van het Burgerlijk Wetboek doordat hen de mogelijkheid wordt geboden om de bepalingen van het huwelijkscontract ten voordele van de langstlevende echtgenoot te laten beperken tot het beschikbaar gedeelte.

d) Procesrechtelijke overwegingen

De homologatie is een bijkomende opdracht voor de rechtbank van eerste aanleg die de wijzigingsakte dient te beoordelen. Bovendien dienen de partijen in persoon te verschijnen.

Het afschaffen van deze tussenkomst zou een vermindering betekenen van de werklast van de rechtbanken die nog steeds te kampen hebben met grote achterstanden.

De wijzigingsprocedures worden thans opgesplitst in een kleine, een middelgrote of een grote procedure in functie van de voorgenomen wijziging van het huwelijksvermogensstelsel van de echtgenoten.

Evenwel, uit de praktijk is gebleken dat een groot aantal voorgenomen wijzigingen niet duidelijk onder een specifieke wijzigingsprocedure vallen. In die gevallen is men, voor het nagaan van de juiste wijzigingsprocedure, aangewezen op de rechtspraak. Deze is helaas zeer uiteenlopend en soms zelfs «streekgebonden». Ten aanzien van de echtgenoten komt dit als onverklaarbaar over en stuiten zij wederom op een onverantwoorde discriminatie.

sont dictées par des considérations de prévoyance, d'assistance et de solidarité entre époux.

c) Considérations juridiques

Des arguments juridiques peuvent également motiver la suppression de l'intervention du tribunal dans les procédures modificatives. L'intervention du tribunal, qui est chargé du contrôle d'opportunité et qui doit notamment préserver les intérêts de la famille et des tiers (créanciers), offre une protection déjà garantie par le biais d'autres mécanismes:

1. Les créanciers sont déjà protégés afin d'obtenir le paiement de leurs créances, paiement qui, initialement, pouvait être poursuivi sur les trois patrimoines conformément aux dispositions de l'article 1439 et suivants du Code civil, de sorte que leur droit de recours demeure maintenu à l'égard de tous les biens des deux époux;

2. Les enfants d'un mariage antérieur sont déjà protégés par le mécanisme prévu à l'article 1465 du Code civil, dès lors qu'il leur est possible de limiter les dispositions du contrat de mariage au profit de l'époux survivant à la quotité disponible.

d) Considérations procédurales

L'homologation est une mission supplémentaire dévolue au tribunal de première instance qui est tenu d'apprécier l'acte modificatif. Qui plus est, les parties doivent comparaître en personne.

Supprimer cette intervention équivaldrait à réduire la charge de travail des tribunaux qui sont toujours confrontés à des arriérés importants.

Les procédures de modification sont aujourd'hui subdivisées en des procédures concernant des modifications de petite, de moyenne ou de grande importance, en fonction de la modification que les conjoints entendent apporter à leur régime matrimonial.

La pratique a cependant montré qu'un grand nombre des modifications envisagées ne relèvent pas clairement d'une procédure de modification spécifique. Dans ces cas, on est tributaire de la jurisprudence pour vérifier si la procédure de modification suivie est la bonne. Celle-ci est malheureusement très discordante et est même, parfois, «liée à la région». Pour les conjoints, cette discordance est toutefois perçue comme inexplicable et ils se heurtent de nouveau à une discrimination injustifiée.

De meest voorkomende gevallen van betwisting omtrent de te volgen wijzigingsprocedure, zijn :

— wanneer de echtgenoten een intern gemeenschappelijk vermogen wensen toe te voegen aan hun stelsel van scheiding van goederen waarbij ze tevens een eigen goed inbrengen in dit gemeenschappelijk vermogen. De vraag te weten of deze wijziging een grote of een middelgrote wijzigingsprocedure vereist, blijkt betwist. Daarbij is het zeer merkwaardig vast te stellen dat de rechtbanken van de verschillende arrondissementen totaal uiteenlopende standpunten innemen, zodat de echtgenoten, naargelang het arrondissement, dan wél en dan weer niet de middelgrote wijzigingsprocedure mogen volgen. Zo zijn de rechtbanken van de arrondissementen Verviers, Tongeren en Brugge zeer strikt en eisen het volgen van de grote wijzigingsprocedure. De rechtbanken in Gent en Luik aanvaarden daarentegen de middelgrote wijzigingsprocedure. In de rechtbank van Antwerpen stelt men zelfs verschillende standpunten vast naargelang de burgerlijke kamer die het dossier behandelt. Er is dus zeker geen rechtlijnige rechtspraak en cassatie heeft er zich nog niet over uitgesproken;

— wanneer de echtgenoten, gehuwd overeenkomstig een gemeenschapsstelsel, wensen een huwelijksvermogensstelsel aan te nemen van algehele gemeenschap;

— wanneer de echtgenoten, gehuwd overeenkomstig een stelsel van scheiding van goederen, wensen een stelsel van deelname in de aanwinsten aan te nemen;

— wanneer de echtgenoten gehuwd zijn overeenkomstig een vreemd recht en rechtskeuze wensen te doen voor een ander toepasselijk recht krachtens de bepalingen van de artikelen 49, 50 en 52 van het Wetboek van Internationaal Privaatrecht.

Momenteel wordt deze controle door de rechtbank als zeer kunstmatig en zeer formalistisch ervaren zodat deze geen «meerwaarde» verleent aan de procedure. Het heeft dan ook geen enkel nut om deze te behouden.

Op grond van deze overwegingen zijn wij van mening dat de tussenkomst van de rechtbank in het raam van een wijzigingsprocedure van een huwelijksvermogensstelsel niet meer verantwoord is en elk nut heeft verloren. Het onderscheid tussen de verschillende thans bestaande procedures moet worden opgeheven en worden vervangen door één unieke procedure zonder homologatievereiste voor de rechtbank.

Deze wijziging kan worden verwezenlijkt door de opheffing van de eerste paragraaf van artikel 1395 van het Burgerlijk Wetboek en een aanpassing van de andere paragrafen van dit artikel. Zo zal de thans bestaande taak van de griffier inzake de publiciteit

Les cas les plus fréquents de contestation quant à la procédure de modification à suivre sont :

— lorsque les conjoints souhaitent ajouter un patrimoine commun interne à leur régime de séparation des biens et qu'ils font également l'apport d'un bien personnel à ce patrimoine commun. La question de savoir si cette modification exige des modifications de moyenne ou grande importance s'avère controversée. En outre, il est tout à fait singulier de constater que les tribunaux des divers arrondissements adoptent des points de vue totalement divergents, de sorte que les époux peuvent suivre ou ne pas suivre la procédure relative aux modifications d'importance moyenne selon l'arrondissement. Ainsi, les tribunaux des arrondissements de Verviers, Tongres et Bruges se montrent très stricts et exigent que l'on suive la grande procédure de modification. Les tribunaux de Gand et Liège, en revanche, acceptent la procédure relative aux modifications d'importance moyenne. Au tribunal d'Anvers, on constate même que les points de vue divergent suivant la chambre civile en charge du dossier. Il n'existe donc assurément pas de jurisprudence uniforme et la cassation ne s'est pas encore prononcée en la matière;

— lorsque les conjoints, mariés sous le régime de la communauté, souhaitent adopter un régime matrimonial de communauté universelle;

— lorsque les conjoints, mariés sous le régime de la séparation des biens, souhaitent adopter un régime de participation aux acquêts;

— lorsque les conjoints, mariés conformément à un droit étranger, souhaitent choisir le droit, en optant pour un autre droit applicable en vertu des dispositions des articles 49, 50 et 52 du Code de droit international privé.

À l'heure actuelle, ce contrôle est perçu par le tribunal comme étant très artificiel et très formaliste, de sorte qu'il n'apporte aucune «plus-value» à la procédure. Il ne présente dès lors aucun intérêt de le conserver.

Sur la base de ces considérations, nous estimons que l'intervention du tribunal dans le cadre d'une procédure de modification d'un régime matrimonial ne se justifie plus et a perdu toute utilité. La distinction entre les différentes procédures actuelles doit être supprimée et remplacée par une procédure unique sans condition d'homologation devant le tribunal.

Cette modification peut être réalisée par l'abrogation du § 1er de l'article 1395 du Code civil et une adaptation des autres paragraphes de cet article. C'est ainsi que la mission actuelle du greffier en matière de publicité devra être assumée par le notaire chargé de

moeten worden opgenomen door de notaris die gelast is met de wijzigingsakte en zal geen slotakte (artikel 1395, § 4, B.W.) meer vereist zijn.

Daarnaast moeten de reeds bestaande mechanismen van bescherming van de schuldeisers en van publiciteit ten aanzien van derden met het oog op de tegenwerpelijkheid behouden blijven. Het principe, zoals geponeerd door de bepalingen van de artikelen 1439 en 1440 van het Burgerlijk Wetboek, waarbij de bestaande schuldeisers op het ogenblik van de wijziging van het huwelijksvermogensstelsel, hun verhaalsrechten behouden ten aanzien van de twee vermogens van de echtgenoten na verdeling, moet zeker in stand worden gehouden.

De vereenvoudiging van de wijzigingsprocedures zou eveneens kunnen bereikt worden door de versoepeling van de notariële formaliteiten, meer in het bijzonder de afschaffing van de verplichte notariële boedelbeschrijving.

In het kader van een grote wijzigingsprocedure is thans het opmaken van een voorafgaande notariële boedelbeschrijving verplicht.

Sinds de wetwijziging in 1998 (1), is deze boedelbeschrijving niet meer vereist voor de kleine wijzigingsprocedure. De middelgrote wijzigingsprocedure, waarbij een wijziging wordt aangebracht in het gemeenschappelijk vermogen, zonder dat voor het overige het huwelijksvermogensstelsel wordt gewijzigd (artikel 1394, laatste lid, B.W.) maakt deze boedelbeschrijving facultatief: dit is op verzoek van (één van) de echtgenoten of op verzoek van de rechtbank.

In het kader van de onder gelding van het oud artikel 1287 Ger.W. verplichte boedelbeschrijving voor de echtscheiding door onderlinge toestemming werden reeds kritieken geuit omtrent de verplichte boedelbeschrijvingen. Vóór de wetwijziging van 30 juni 1994 (2) waren de echtgenoten die door onderlinge toestemming uit de echt wilden scheiden, verplicht een voorafgaande notariële boedelbeschrijving op te maken en een schatting te doen van alle roerende en onroerende goederen. Ook deze vorm van boedelbeschrijving werd reeds geruime tijd in vraag gesteld.

Bepaalde overwegingen die destijds golden, kunnen overgenomen worden in het kader van de boedelbeschrijving in het kader van een wijzigingsprocedure.

(1) Wet van 9 juli 1998 betreffende de procedure inzake wijziging van het huwelijksvermogensstelsel, *Belgisch Staatsblad* 7 augustus 1998.

(2) Wet van 30 juni 1994 houdende wijziging van artikel 931 van het Gerechtelijk Wetboek en van de bepalingen betreffende de procedures van echtscheiding, *Belgisch Staatsblad* van 21 juli 1994.

l'acte modificatif et qu'il ne sera plus nécessaire d'établir un acte final (article 1395, § 4, du Code civil).

Par ailleurs, il y a lieu de maintenir les mécanismes de protection des créanciers et de publicité à l'égard des tiers en vue de l'opposabilité qui sont actuellement en vigueur. Le principe, tel qu'il est établi par les dispositions des articles 1439 et 1440 du Code civil, selon lequel les créanciers existant au moment de la modification du régime matrimonial conservent leurs droits de recours à l'égard des deux patrimoines des époux après partage, doit certainement être maintenu.

Il serait également possible de simplifier les procédures de modification en assouplissant les formalités notariales et, en particulier, en supprimant l'obligation de dresser un inventaire par acte notarié.

Dans le cadre d'une grande procédure de modification, l'établissement d'un inventaire préalable par acte notarié est obligatoire à l'heure actuelle.

Depuis la modification de 1998 (1), cet inventaire n'est plus requis pour la petite procédure de modification. Cet inventaire est facultatif en cas de modification moyenne, c'est-à-dire lorsqu'une modification est apportée au patrimoine commun sans que le régime matrimonial soit par ailleurs modifié (article 1394, dernier alinéa, du Code civil): les (ou un des) époux ou le tribunal peuvent en faire la demande.

Dans le cadre de l'obligation, prévue à l'ancien article 1287 du Code judiciaire, d'établir un inventaire dans le cadre du divorce par consentement mutuel, des critiques ont déjà été formulées à l'encontre des inventaires obligatoires. Avant la modification du 30 juin 1994 (2), les époux qui voulaient divorcer par consentement mutuel étaient tenus de faire dresser un inventaire préalable par le notaire et de procéder à une estimation de tous les biens meubles et immeubles. Cette forme d'inventaire est, elle aussi, remise en question depuis longtemps.

Certaines considérations formulées à l'époque peuvent être reprises dans le cadre de l'inventaire prévu dans une procédure de modification.

(1) Loi du 9 juillet 1998 relative à la procédure de modification du régime matrimonial, *Moniteur belge* du 7 août 1998.

(2) Loi du 30 juin 1994 modifiant l'article 931 du Code judiciaire et les dispositions relatives aux procédures du divorce, *Moniteur belge* du 21 juillet 1994.

Hierna volgt een overzicht van deze overwegingen (1):

— de omvang van het vermogen is vaak te beperkt om een tijdrovende en formalistische maatregel als de boedelbeschrijving te kunnen verantwoorden;

— de notaris en de echtgenoten dienen zich naar verschillende plaatsen te begeven, soms gelegen in verscheidene arrondissementen, om roerende goederen op te schrijven waarvan de waarde relatief beperkt is;

— de verplichting wordt niet altijd even nauwgezet nageleefd: goederen die zich in het buitenland bevinden worden in onderling overleg om fiscale redenen verzwegen;

— de schatting van de goederen heeft geen bewijswaarde;

— er stelt zich een probleem voor de verplichte eedaflegging voor diegenen die de mogelijkheid gehad hebben goederen te verduisteren of van een verduistering kennis hebben.

Evenwel, aangezien wij oordelen dat deze boedelbeschrijving een waarborg blijft voor een regeling van de wederzijdse rechten van de echtgenoten en een bijkomende bescherming biedt, en bovendien toelaat om betwistingen en vergetelheden te vermijden, blijft het aangewezen enige vorm van boedelbeschrijving te behouden indien de echtgenoten hierom verzoeken.

De boedelbeschrijving, zoals thans voorgeschreven krachtens artikel 1394 B.W., zou dan vervangen worden door een facultatieve boedelbeschrijving, op verzoek van de partijen. Deze boedelbeschrijving, opgemaakt door de notaris gelast met de wijzigingsakte, kan gebeuren op verklaring van de partijen maar dient sowieso alle roerende en onroerende goederen te omvatten.

Indien echtgenoten opteren voor een boedelbeschrijving, en hieraan de nodige publiciteit verlenen, zullen de rechten van de schuldeisers teneinde zich te verweren ten aanzien van de gedane wijziging van het huwelijksvermogensstelsel, slechts uitgevoerd kunnen worden binnen een beperkte tijdsspanne.

Bij gebreke van enige boedelbeschrijving, zullen de verweermiddelen van de schuldeisers daarentegen een langere uitwerking kunnen hebben.

Met dit wetsvoorstel opteren wij dus voor het uniformiseren van de wijzigingsprocedures door te voorzien in éénzelfde procedurevorm tot wijziging en een afschaffing van de gerechtelijke controle; de

(1) Dit overzicht is een samenvatting van de tekst van W. Pintens en F. Buyssens, «*De echtscheiding door onderlinge toestemming*», in *De hervorming van de echtscheidingsprocedure en het hoorrecht van minderjarigen*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 1994, 205.

On trouvera ci-après un aperçu de ces considérations (1):

— l'importance du patrimoine est souvent trop limitée pour justifier une mesure formaliste et prenant beaucoup de temps comme l'inventaire;

— le notaire et les époux doivent se rendre en plusieurs endroits, parfois situés dans des arrondissements différents, afin d'établir la liste de biens meubles dont la valeur est relativement limitée;

— l'obligation n'est pas toujours respectée avec la même rigueur: les biens qui se trouvent à l'étranger sont, de commun accord, dissimulés pour des raisons fiscales;

— l'estimation des biens n'a aucune valeur probante;

— la prestation de serment obligatoire pose problème pour ceux qui ont eu la possibilité de détourner des biens ou d'avoir connaissance d'un tel détournement.

Toutefois, étant donné que nous considérons que cet inventaire demeure garant d'un règlement des droits réciproques des époux et offre une protection supplémentaire, tout en permettant, en outre, d'éviter les contestations et les oublis, il reste recommandé de maintenir une certaine forme d'inventaire, si les époux le demandent.

L'inventaire, tel qu'il est actuellement prescrit par l'article 1394 du Code civil, serait dès lors remplacé par un inventaire facultatif, à la demande des parties. Cet inventaire, dressé par le notaire chargé de l'acte modificatif, peut s'effectuer sur déclaration des parties, mais doit de toute manière comprendre tous les biens meubles et immeubles.

Si les époux optent pour un inventaire et lui confèrent la publicité nécessaire, les droits des créanciers permettant à ceux-ci de se défendre à l'égard de la modification du régime matrimonial effectuée ne pourront être exercés que pendant une période limitée.

À défaut de tout inventaire, les moyens de défense des créanciers pourront produire leurs effets pendant une période plus longue.

Dans la présente proposition de loi, nous optons donc pour l'uniformisation des procédures de modification en prévoyant une seule et même forme de procédure de modification et une suppression du

(1) Cet aperçu est une synthèse du texte de W. Pintens et F. Buyssens, «*De echtscheiding door onderlinge toestemming*», in *De hervorming van de echtscheidingsprocedure en het hoorrecht van minderjarigen*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 1994, 205.

boedelbeschrijving wordt facultatief en op verklaring van de partijen, en de regeling van de wederzijdse rechten geldt voor alle wijzigingen (voor sommige wijzigingen zal dit weinig beduidend zijn). Deze eenvoudige procedures zijn bijvoorbeeld gangbaar in Duitsland en in het Groot-Hertogdom-Luxemburg. In tegenstelling tot deze landen zal de publiciteit van de wijzigingen niet worden gegarandeerd via een « huwelijksvermogensregister » maar worden de « klas-sieke » publiciteitsvormen behouden.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

HOOFDSTUK II

Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek

Artikel 2

Het huidige artikel 1394 van het Burgerlijk Wetboek wordt grotendeels behouden. Evenwel verdwijnt het onderscheid tussen de kleine, middelgrote en grote wijziging, waardoor het vierde en vijfde lid van het huidige artikel. 1394 van het Burgerlijk Wetboek verdwijnen.

Enkel de kleine wijziging blijft behouden. In het eerste lid wordt voortaan uitdrukkelijk vermeld dat de wijziging aan het huwelijksvermogensstelsel geen afbreuk kan doen aan de waarborgen van de schuldeisers.

De boedelbeschrijving wordt facultatief.

Artikel 3

De homologatieprocedure vereist voor de « grote » en « middelgrote » wijziging wordt opgeheven. Dit artikel is dan ook grotendeels een herneming van het huidige artikel 1395, § 2, tweede en derde lid.

Artikel 4

In de huidige regeling is er geen publiciteitsvereiste voor de « kleine » wijziging. Nu deze wordt geüniformiseerd met de grote en middelgrote wijziging lijkt een publiciteitsvereiste aangewezen om de rechten van derden te vrijwaren.

De notaris is verantwoordelijk voor de publicatie van de wijzigingsakte in het *Belgisch Staatsblad*.

contrôle judiciaire; l'inventaire devient facultatif et s'effectue sur déclaration des parties, tandis que le règlement des droits réciproques s'applique à toutes les modifications (pour certaines modifications, ce n'est guère important). Ces procédures simples sont d'application, par exemple, en Allemagne et au Grand-Duché de Luxembourg. Contrairement à ce qui prévaut dans ces pays, la publicité des modifications ne sera pas garantie par le biais d'un « registre matrimonial », les formes de publicité « classiques » étant maintenues.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

CHAPITRE II

Modifications du Code civil

Article 2

L'actuel article 1394 du Code civil est conservé dans une large mesure. La suppression de la distinction entre modifications de petite, moyenne et grande importance entraîne toutefois la disparition des alinéas 4 et 5 de l'actuel article 1394 du Code civil.

Seule la modification mineure est maintenue. Il sera désormais expressément mentionné à l'alinéa 1er que la modification du régime matrimonial ne peut porter préjudice aux garanties des créanciers.

L'inventaire devient facultatif.

Article 3

La procédure d'homologation requise pour les modifications de moyenne et grande importance est abrogée. Cet article reprend par conséquent dans une large mesure l'actuel article 1395, § 2, alinéas 2 et 3.

Article 4

La réglementation actuelle ne prévoit pas de condition de publicité pour les modifications mineures. Or, étant donné que les modifications, qu'elles soient petites, grandes ou moyennes, sont à présent uniformisées, il semble indiqué de prévoir une condition de publicité afin de préserver les droits des tiers.

Le notaire est responsable de la publication de l'acte modificatif au *Moniteur belge*.

De tweede paragraaf is hoofdzakelijk een herne-
ming van het huidige artikel 1396 van het Burgerlijk
Wetboek.

Artikel 5

Het nieuwe artikel 1396*bis* B.W. regelt de rechten
van de schuldeisers na de publicatie van de wijzi-
gingen van het huwelijksvermogensrecht in het *Bel-
gisch Staatsblad*. Dit nieuwe artikel komt in de plaats
van het huidige artikel 1319*bis* Ger.W. dat zal worden
opgeheven.

Artikel 6

Door de opheffing van de homologatie, wordt
artikel 1397, derde lid, tweede volzin, B.W. overbo-
dig.

HOOFDSTUK III

Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek

Artikel 7

In het Gerechtelijk Wetboek, wordt het Hoofdstuk
XI*bis* « Veranderlijkheid van de huwelijksvoorwaar-
den » opgeheven. Het artikel 1319 Ger.W. verwijst
naar de procedure die moest toegepast worden voor de
homologatie van de wijziging aan het huwelijksver-
mogensstelsel. Door de opheffing van de homologatie
wordt dit overbodig. Art. 1319*bis* Ger.W. bepaalt de
ontvankelijkheid van verzoeken van de schuldeisers,
maar dit wordt reeds geregeld in het voorgestelde
artikel 1396 van het Burgerlijk Wetboek.

HOOFDSTUK IV

Wijzigingen van het Wetboek van Koophandel

Artikel 8

Artikel 12 van het Wetboek van Koophandel stelt
dat kooplieden een uittreksel van de wijzigingen aan
hun huwelijksvermogensstelsel aan de griffie moeten
toezenden. Wegens de opheffing van de homologatie
moet het tweede lid worden aangepast.

Le deuxième paragraphe est principalement une
reprise de l'actuel article 1396 du Code civil.

Article 5

Le nouvel article 1396*bis* du Code civil règle les
droits des créanciers après la publication au *Moniteur
belge* des modifications du régime matrimonial. Ce
nouvel article remplace l'actuel article 1319*bis* du
Code judiciaire, qui sera abrogé.

Article 6

La suppression de l'homologation rend la deuxième
phrase de l'article 1397, alinéa 3, du Code civil,
superflue.

CHAPITRE III

Modifications du Code judiciaire

Article 7

Dans le Code judiciaire, le chapitre XI*bis* « De la
mutabilité des conventions matrimoniales » est abrogé.
L'article 1319 du Code judiciaire renvoie à la
procédure qui devait être appliquée pour l'homologa-
tion de la modification du régime matrimonial. En
raison de la suppression de l'homologation, cet article
devient superflu. L'article 1319*bis* du Code judiciaire
détermine la recevabilité des demandes des créanciers,
mais ce point est déjà réglé par l'article 1396 proposé
du Code civil.

CHAPITRE IV

Modifications du Code de commerce

Article 8

L'article 12 du Code de commerce prévoit que les
commerçants doivent transmettre au greffe un extrait
des modifications de leur régime matrimonial. En
raison de la suppression de l'homologation, l'alinéa 2
doit être adapté.

HOOFDSTUK V

Overgangsbepaling

Artikel 9

De wet zal enkel van toepassing zijn op wijzigingsakten opgemaakt na de inwerkingtreding van de wet. De hangende verzoeken tot homologatie en opgemaakte wijzigingsakten worden afgehandeld overeenkomstig de oude bepalingen.

Martine Taelman.

*
* *

WETSVOORSTEL

—————

HOOFDSTUK I

Algemene bepaling

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

HOOFDSTUK II

Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek

Art. 2

Artikel 1394 van het Burgerlijk Wetboek, vervangen bij de wet van 14 juli 1976 en gewijzigd bij de wetten van 9 juli 1998 en 22 april 2003, wordt vervangen als volgt :

« Art. 1394. — § 1. De echtgenoten kunnen tijdens het huwelijk hun huwelijksvermogensstelsel wijzigen naar goeddunken en zelfs een ander stelsel aannemen. Deze wijziging doet geen afbreuk aan de bestaande verhaalsrechten van de schuldeisers als bedoeld in artikel 1440.

§ 2. De akte houdende wijziging van het huwelijksvermogensstelsel wordt voorafgegaan door :

1° indien één van de echtgenoten hierom verzoekt, een beschrijving van alle roerende en onroerende goederen en van de schulden van de echtgenoten, eventueel opgemaakt op verklaring van de echtgenoten;

CHAPITRE V

Disposition transitoire

Article 9

La loi sera uniquement applicable aux actes modificatifs établis après son entrée en vigueur. Les demandes d'homologation pendantes et les actes modificatifs déjà établis seront traités conformément aux anciennes dispositions.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

—————

CHAPITRE PREMIER

Disposition généraleArticle 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

CHAPITRE II

Modifications du Code civil

Art. 2

L'article 1394 du Code civil, remplacé par la loi du 14 juillet 1976 et modifié par les lois du 9 juillet 1998 et du 22 avril 2003, est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 1394. — § 1er. Les époux peuvent, au cours du mariage, apporter à leur régime matrimonial toutes modifications qu'ils jugent à propos et même en changer entièrement. Cette modification ne porte pas préjudice aux droits de recours existants des créanciers, visés à l'article 1440.

§ 2. L'acte portant modification du régime matrimonial est précédé :

1° si l'un des époux le demande, de l'inventaire de tous les biens meubles et immeubles et des dettes des époux, éventuellement dressé sur déclaration des époux;

2° een regeling van hun wederzijdse rechten, waartoe het hun vrij staat een vergelijk te treffen.

Beide worden vastgesteld bij notariële akte.»

Art. 3

Artikel 1395 van hetzelfde wetboek, vervangen bij de wet van 14 juli 1976 en gewijzigd bij de wetten van 9 juli 1998 en 16 juli 2004, wordt vervangen als volgt:

«Art. 1395. — § 1. Binnen de maand na de wijzigingsakte, deelt de notaris een uittreksel van de wijzigingsakte mede aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats waar het huwelijk voltrokken is. Deze vermeldt op de kant van de huwelijksakte de datum van de wijzigingsakte en de notaris die ze heeft opgemaakt.

Indien het huwelijk niet in België is voltrokken, wordt het uittreksel gezonden aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van het eerste district Brussel. Deze schrijft het over in het register van de huwelijksakten.

Binnen dezelfde termijn deelt de notaris die de wijzigingsakte heeft opgemaakt een uittreksel uit deze akte mee aan de notaris die de minuut van het gewijzigde huwelijkscontract onder zich houdt. Deze maakt er melding van onderaan de minuut en is verplicht die vermelding over te nemen op de uitgiften en grossen van het oorspronkelijke contract.

§ 2. De notaris voert de bekendmakingen als bedoeld in § 1 uit op straffe van een geldboete van zesentwintig euro tot honderd euro en van ontzetting uit zijn ambt en van aansprakelijkheid jegens de schuldeisers wanneer bewezen is dat het verzuim het gevolg is van heimelijke verstandhouding.»

Art. 4

Artikel 1396 van hetzelfde wetboek, vervangen bij de wet van 14 juli 1976, wordt vervangen als volgt:

«Art. 1396. — § 1. De notaris maakt de aard van de bedongen wijzigingen van het huwelijksvermogensstelsel bekend in het *Belgisch Staatsblad* binnen de maand na de wijzigingsakte. Deze bekendmaking is niet vereist voor wijzigingen die zich beperken tot een beschikking die slechts gevolgen heeft bij de ontbinding van het huwelijk door overlijden.

§ 2. Tussen echtgenoten hebben de bedongen wijzigingen gevolg vanaf de datum van de wijzigingsakte.

2° du règlement de leurs droits respectifs sur lesquels il leur sera loisible de transiger.

L'un et l'autre sont constatés par acte devant notaire.»

Art. 3

L'article 1395 du même Code, remplacé par la loi du 14 juillet 1976 et modifié par les lois des 9 juillet 1998 et 16 juillet 2004, est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 1395.— § 1er. Dans le mois qui suit l'acte modificatif, le notaire notifie un extrait de l'acte modificatif à l'officier de l'état civil du lieu où le mariage a été célébré. Celui-ci mentionne en marge de l'acte de mariage la date de l'acte modificatif et le nom du notaire qui l'a reçu.

Lorsque le mariage n'a pas été célébré en Belgique, l'extrait est transmis à l'officier de l'état civil du premier district de Bruxelles qui le transcrit dans le registre des actes de mariage.

Dans le même délai, le notaire qui a reçu l'acte modificatif notifie un extrait de cet acte au notaire détenteur de la minute du contrat de mariage modifié. Celui-ci en fait mention au pied de la minute et est chargé de reproduire cette mention dans les expéditions et grosses qu'il délivre du contrat originaire.

§ 2. Le notaire procède aux publications visées au § 1er sous peine d'une amende de vingt-six euros à cent euros, sous peine de destitution et sous peine d'engager sa responsabilité envers les créanciers s'il est prouvé que l'omission résulte d'un accord secret.»

Art. 4

L'article 1396 du même Code, remplacé par la loi du 14 juillet 1976, est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 1396. — § 1er. Dans le mois qui suit l'acte modificatif, le notaire publie la nature des modifications conventionnelles du régime matrimonial dans le *Moniteur belge*. Cette publication n'est pas requise pour les modifications limitées à une disposition qui ne produit ses effets que lors de la dissolution du mariage par décès.

§ 2. Les modifications conventionnelles ont effet entre époux à dater de l'acte modificatif.

Aan derden kunnen de bedongen wijzigingen worden tegengeworpen vanaf de bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad* als bedoeld in § 1. ».

Art. 5

In hetzelfde wetboek wordt een artikel 1396*bis* ingevoegd, luidende :

« Art. 1396*bis*. — § 1. Indien de wijzigingsakte een boedelbeschrijving omvat, kunnen de schuldeisers van één der echtgenoten, één jaar na de bekendmaking van de wijziging in het *Belgisch Staatsblad*, niet meer opkomen tegen de vereffening, wanneer deze met bedrieglijke benadeling van hun rechten is geschied.

§ 2. Indien de wijzigingsakte geen boedelbeschrijving omvat, kunnen de schuldeisers van één der echtgenoten, vijf jaar na de bekendmaking van de wijziging in het *Belgisch Staatsblad*, niet meer opkomen tegen de vereffening, wanneer deze met bedrieglijke benadeling van hun rechten is geschied. ».

Art. 6

In artikel 1397 van hetzelfde wetboek, vervangen bij de wet van 14 juli 1976 en gewijzigd bij de wet van 19 januari 1990, vervallen in het derde lid de woorden « Deze bijstand is niet vereist voor de homologatieaanvraag. ».

HOOFDSTUK III

Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek

Art. 7

In het Gerechtelijk Wetboek, wordt hoofdstuk XI*bis*, ingevoegd bij de wet van 14 juli 1976 en gewijzigd bij de wet van 9 juli 1998, bestaande uit de artikelen 1319 en 1319*bis*, opgeheven.

HOOFDSTUK IV

Wijzigingen van het Wetboek van Koophandel

Art. 8

In artikel 12 van het Wetboek van Koophandel, vervangen bij de wet van 3 juli 1956 en gewijzigd bij de wetten van 14 juli 1976, 19 mei 1982 en 9 juli 1998, wordt het tweede lid vervangen als volgt :

Les modifications conventionnelles ne sont opposables aux tiers que du jour de la publication au *Moniteur belge* visée au § 1er. ».

Art. 5

Un article 1396*bis*, libellé comme suit, est inséré dans le même Code :

« Art. 1396*bis*. — § 1er. Si l'acte modificatif comprend un inventaire, les créanciers d'un des époux ne peuvent plus, un an après la date de la publication de la modification au *Moniteur belge*, se pourvoir contre une liquidation opérée en fraude de leurs droits.

§ 2. Si l'acte modificatif ne comprend pas d'inventaire, les créanciers d'un des époux ne peuvent plus, cinq ans après la date de la publication de la modification au *Moniteur belge*, se pourvoir contre une liquidation opérée en fraude de leurs droits. ».

Art. 6

À l'article 1397, alinéa 3, du même Code, remplacé par la loi du 14 juillet 1976 et modifié par la loi du 19 janvier 1990, les mots « Cette assistance n'est pas requise pour la demande d'homologation » sont supprimés. ».

CHAPITRE III

Modifications du Code judiciaire

Art. 7

Le Chapitre XI*bis* du Code judiciaire, inséré par la loi du 14 juillet 1976 et modifié par la loi du 9 juillet 1998, comprenant les articles 1319 en 1319*bis*, est abrogé.

CHAPITRE IV

Modifications du Code de commerce

Art. 8

L'article 12, alinéa 2, du Code de commerce, remplacé par la loi du 3 juillet 1956 et modifié par les lois des 14 juillet 1976, 19 mai 1982 et 9 juillet 1998, est remplacé par l'alinéa suivant :

«Hetzelfde geldt voor de akten houdende wijziging van het huwelijksvermogensstelsel van de echtgenoten binnen drie maanden na het opstellen van deze akte.».

HOOFDSTUK V

Overgangsbepaling

Art. 9

De wijzigingsakten die werden opgemaakt en de verzoeken tot homologatie die werden ingeleid voor de inwerkingtreding van deze wet, worden afgehandeld overeenkomstig de bepalingen die op het moment van de opmaak of inleiding ervan van toepassing waren.

25 juli 2007.

Martine Taelman.

«Il en est de même des actes portant modification du régime matrimonial des époux dans les trois mois de la rédaction de cet acte.».

CHAPITRE V

Disposition transitoire

Art. 9

Les actes modificatifs établis et les demandes d'homologation introduites avant l'entrée en vigueur de la présente loi sont traités conformément aux dispositions qui étaient d'application au moment de l'établissement de l'acte ou de l'introduction de la demande.

25 juillet 2007.